

ZAMONAVIY TA'LIMDA KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA O'QUVCHILARNING MUSTAQIL FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISH.**Hakimova Madina Ibrayim qizi**

DTPI Pedagogika fakulteti 3-bosqich talabasi

E-mail: madinahakimova6668@gmail.com**MAQOLA
MALUMOTI****ANNOTATSIYA:****MAQOLA TARIXI:***Received: 27.02.2026**Revised: 28.02.2026**Accepted: 01.03.2026***KALIT SO'ZLAR:***kompetensiya,
kompetensiyaviy
yondashuv, mustaqil
fikrlash, innovatsion
metodlar, pedagogik
texnologiya.**Mazkur maqolada zamonaviy ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuv asosida o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish masalalari yoritilgan. Kompetensiyaviy yondashuvning nazariy asoslari, pedagogik imkoniyatlari hamda huquqiy asoslari tahlil qilingan. O'zbekiston Respublikasining ta'limga oid me'yoriy hujjatlari hamda pedagog olimlarning ilmiy qarashlari asosida kompetensiyaviy yondashuvning samaradorligi asoslab berilgan.***Kirish**

Bugungi globallashuv sharoitida ta'lim tizimining asosiy vazifalaridan biri mustaqil fikrlovchi shaxsni tarbiyalashdan iboratdir. Zamonaviy jamiyat o'quvchilardan nafaqat bilimga ega bo'lishni, balki mustaqil fikrlashni ham talab etadi. O'zbekiston Respublikasining Ta'lim to'g'risida Qonunida ta'limning asosiy maqsadi shaxsning intellektual va ijodiy rivojlanishini ta'minlashdan iborat ekanligi belgilangan. Bu esa o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi. Zamonaviy ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuv o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirishning samarali vositasi hisoblanadi. Zamonaviy pedagogik tadqiqotlar natijalariga ko'ra, kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilarning bilish faolligi

sezilarli darajada oshadi. Ayniqsa, muammoli vaziyatlar asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilarning mustaqil fikrlash ko'nikmalari tezroq shakllanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, an'anaviy bilimga asoslangan ta'lim modeli o'quvchilarning mustaqil fikrlashini yetarli darajada rivojlantira olmaydi. Shu sababli ta'lim tizimini kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etish zamonaviy pedagogikaning muhim talablaridan biri hisoblanadi. Kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim o'quvchilarning bilimlarni mustaqil egallashiga, tahlil qilishiga va amaliyotda qo'llashiga imkon yaratadi. Bu esa ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili hisoblanadi. Kompetensiyaviy yondashuv ta'lim jarayonini natijaga yo'naltiruvchi pedagogik tizim hisoblanadi. Pedagog olim B.X. Xadjayev kompetensiyani quyidagicha ta'riflaydi: "Kompetensiya – bu bilim, ko'nikma va malakalarni amaliy faoliyatda qo'llay olish qobiliyatidir". Kompetensiyaviy yondashuv o'quvchilarning: mustaqil fikrlashini, tahlil qilish qobiliyatini, muammolarni hal qilishini, ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. Pedagog olim B.X. Xadjayevning ta'kidlashicha, kompetensiyaviy yondashuv o'quvchilarning bilimlarini amaliy faoliyat bilan bog'lashga xizmat qiladi. Mazkur yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirishning eng samarali vositalaridan biri hisoblanadi. Kompetensiyaviy yondashuvning asosiy xususiyati shundan iboratki, ta'lim jarayonida o'quvchi faol subyekt sifatida ishtirok etadi. O'quvchi bilimlarni tayyor holda qabul qilmaydi, balki mustaqil izlanish orqali o'zlashtiradi. Bu esa o'quvchilarning analitik fikrlashini, ijodiy yondashuvini va muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Zamonaviy pedagogika fanida kompetensiyaviy yondashuv o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirishning eng samarali modeli sifatida e'tirof etilmoqda. Kompetensiyaviy yondashuv o'quvchilarda o'z-o'zini rivojlantirish kompetensiyasini shakllantirib, ularni mustaqil ta'lim olishga tayyorlaydi.

O'zbekiston Respublikasining Ta'lim to'g'risida Qonuni (2020) ta'limni zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etishni nazarda tutadi. Mazkur qonunga ko'ra: ta'lim uzluksiz bo'lishi kerak, ta'lim sifati ta'minlanishi kerak, shaxs har tomonlama rivojlanishi kerak. Bu talablar kompetensiyaviy yondashuv asosini tashkil etadi. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunining 4-moddasida ta'limning asosiy prinsiplari sifatida insonparvarlik, uzluksizlik, izchillik va zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida ta'lim berish belgilangan. Mazkur qonunning 8-moddasiga ko'ra, ta'limning asosiy maqsadi shaxsning intellektual va ijodiy salohiyatini rivojlantirishdan iboratdir. Bu esa o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi.

Zamonaviy ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuv aynan shu vazifani amalga oshirishning eng samarali vositasi hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston – 2030" strategiyasida ta'lim tizimini modernizatsiya qilish asosiy vazifalardan biri sifatida belgilangan.

Mazkur strategiyada:

- ta'limni xalqaro standartlarga moslashtirish
- yoshlarning intellektual salohiyatini rivojlantirish
- amaliy mashg'ulotlar ulushini oshirish
- innovatsion metodlarni joriy etish

kabi vazifalar belgilangan. Oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida ham nazariy bilimdan ko'ra amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga yo'naltirilgan ta'limga o'tish belgilangan. Shuningdek, o'quv jarayonida amaliy mashg'ulotlar ulushini oshirish orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish nazarda tutilgan. Mustaqil fikrlash – bu o'quvchining bilimlarni tahlil qilish va xulosa chiqarish qobiliyatidir. Mustaqil fikrlovchi o'quvchi: muammoni hal qiladi, mustaqil qaror qabul qiladi, yangi g'oyalar yaratadi. Mustaqil fikrlash qobiliyati rivojlangan o'quvchilar bilimlarni chuqur o'zlashtiradi.

Kompetensiyaviy va an'anaviy ta'limni taqqoslash

Ko'rsatkich	An'anaviy ta'lim	Kompetensiyaviy ta'lim
O'quvchi roli	Tinglovchi	Faol ishtirokchi
Ta'lim maqsadi	Bilim berish	Kompetensiya shakllantirish
Metodlar	Ma'ruza	Interfaol metod
Natija	Nazariy bilim	Amaliy ko'nikma
Fikrlash	Passiv	Faol

Bu jadval orqali kompetensiyaviy yondashuvning samaradorligini ko'rishimiz mumkin. Kompetensiyaviy yondashuv asosida mustaqil fikrlashni rivojlantirishda quyidagi metodlar samarali hisoblanadi:

- Muammoli ta'lim
- BBB metodi
- SWOT metodi
- Klaster metodi

Loyiha metodi

Bu metodlar o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, kompetensiyaviy yondashuv zamonaviy ta'lim tizimining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ta'lim to'g'risidagi qonun hamda O'zbekiston – 2030 strategiyasi kompetensiyaviy yondashuv asosida ta'limni tashkil etish zarurligini ko'rsatadi. Kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shunday qilib, kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirishning samarali vositasi hisoblanadi. Kelajakda ta'lim jarayonini kompetensiyaviy yondashuv asosida takomillashtirish o'quvchilarning intellektual salohiyatini oshirishning muhim omili bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining Ta'lim to'g'risida Qonuni, 2020.
2. O'zbekiston – 2030 strategiyasi, 2023.
3. Xadjayev B.X. Pedagogik kompetentlik asoslari. Toshkent.
4. Tolipov O'., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar.
5. Ishmuhamedov R. Innovatsion pedagogik texnologiyalar.